

1934 czerwiec 8, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu wywrotowego, zawodowego i stanu bezpieczeństwa Nr II.BA-8/34 Tjn. Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc maj 1934 r., oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 326-331.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

W miesiącu sprawozdawczym elementy wywrotowe nie wykazały żadnej działalności na terenie m[ia]sta. Gdyni. Nie zanotowano z ich strony żadnych prób zakłócenia spokoju nawet w dniu 1 maja. [Kazimierz] Snarski, jak sam zwierzył się informatorowi, jest obecnie sekretarzem sekcji marynarzy przy ISH i zajmuje się głównie agitacją na statkach łotewskich, przy czym stara się również agitację tę rozszerzyć na statki polskie. Ruchliwość związków zawodowych po odbyciu święta pierwszomajowego nieco osłabła. Szczególnie ZTT nie wykazuje już tej intensywności w pracy. Należy to częściowo przypisać aresztowaniu [Edmunda] Guziółka. Nawiązując do poprzedniego sprawozdania odnośnie zatargu robotników (zgrupowanych w ZTT) z firmą „Paged”, to załatwienie tego zatargu zostało odsunięte dzięki przedstawieniu robotnikom [przez] sekretarza [Józefa] Morawskiego, że nie czas wszczynać akcji strajkowej w czasie trwania działalności Komisji Kwalifikacyjnej, która właśnie rozpoczęła swoją pracę. Robotnicy zajęli więc stanowisko wyczekujące, jednakże należy się spodziewać, że z chwilą upłynięcia terminu umowy zbiorowej, żądania robotników zostaną postawione w formie kategorycznej. Liczba bezrobotnych pod koniec miesiąca maja wynosiła 1 306 osób. Strajk brukarzy, trwający od dnia 21 kwietnia br., został zlikwidowany w dniu 14 maja br., z tym, że robotnicy uzyskali częściową podwyżkę płac. Stan bezpieczeństwa nie uległ poważniejszym zmianom i na ogół jest zadowalający. Zmniejszeniu i to dosyć znacznie uległa jedynie ilość popełnionych wykroczeń.

II. RUCH WYWROTOWY.

Snarski znajduje się w dalszym ciągu w ciężkich warunkach materialnych i jak się zwierzał informatorowi, zamierza wrócić do Gdańska. Obecnie zajmuje on stanowisko sekretarza sekcji marynarzy przy ISH i ma za zadanie prowadzenie działalności komunistycznej na statkach łotewskich i polskich, które przychodzą do Kopenhagi. Szczególnie silną agitację prowadzi Snarski na łotewskim statku [s/s] „Kaupo”, a mając na tym statku dwóch zaufanych spośród załogi maszynowej, niejaki Blumena i Kozembaummacha (na[r]odowości żydowskiej), za ich pomocą przesyła wszelką korespondencję, jak również literaturę do Gdańska. Za pośrednictwem informatora przesyła co pewien czas literaturę komunistyczną do Gdyni. Zasadniczo poleca on informatorowi literaturę tę rozkolportować w Domu Marynarza w Gdyni, wzgl[ędn]ie. [w] Gdańsku. O ile jednak zajdą przeszkody, informator ma tę literaturę dostarczyć zaufanym marynarzom: Hinzowi, Mieczysławowi Migale, wzgl[ędn]ie. Władysławowi Balasowi, zam[ieszka]temu. w Domu Marynarza w Gdyni. Snarski zaopatrzył informatora w legitymację ISH (bezimienną) w formie pudełka do zapalek. Legitymacje takie Snarski podpisuje ps. „Pawłów”.

III. RUCH ZAWODOWY.

W maju br. ZTT odbył ogółem siedem zebrań członkowskich oraz zorganizował Oddział Piekarzy. Na zebraniu w dniu 27 maja br., w obecności 48 osób, wyłoniono zarząd Koła Piekarzy w następującym składzie: Władysław Mudkowski - przewodniczący, Bronisław Połom - zastępca, Czesław Dumala - sekretarz, Jan Gil - skarbnik, Antoni Wierzyński, Franciszek Maciejewski oraz Maksymilian Nowak - członkowie komisji rewizyjnej. Na innych zebraniach omawiane były sprawy organizacyjne oraz sprawa powołania do życia Komisji Kwalifikacyjnej dla robotników portowych. W skład tej Komisji wszedł również Morawski, jako delegat okręgowy ZTT. Ustosunkowanie członków ZTT do tej Komisji jest [bardzo] pozytywne. Robotnicy firmy „Paged” nieco się uspokoili i obecnie zajmują stanowisko wyczekujące. Ich zdaniem dzień 1 lipca br. musi przynieść ostateczną rozgrywkę. O ile do tego czasu firma „Paged” nie zawrze nowej umowy zbiorowej, robotnicy którzy w 90% należą do ZTT (jest ich około 325 członków) z tym dniem wstrzymują się od pracy. Czasowe zawieszenie sporu nastąpiło skutkiem działalności sekretarza Morawskiego, który uzgodniwszy z posłem [Marianem] Malinowskim niektóre sprawy związane z tym zatargiem, oświadczył robotnikom firmy „Paged”, że zostali oni zaliczeni do kategorii robotników porto-

wych i z tego też względu poddani zostaną klasyfikacji Komisji Kwalifikacyjnej, a zatem wszczęcie w tej chwili akcji strajkowej mogłoby się ujemnie odbić na robotnikach, o ile chodzi o ustosunkowanie się do nich Komisji Kwalifikacyjnej. Oddział Kontrolerów Portowych jeszcze w miesiącu kwietniu br. wszczął akcję w kierunku unormowania warunków pracy. Rzecznicy portowi i firmy kontrolne wymagają od kontrolerów stosunkowo dużych kwalifikacji, a jednak traktują ich na równi z robotnikami portowymi, płacąc za 1 godzinę pracy od 60 gr do 1,25 zł, przy czym kontrolerzy zmuszeni są oczekiwać od godziny 6.30 do 23.00, chociaż płacę otrzymują za faktycznie przepracowany czas. W związku z tym kontrolerzy domagają się zaliczenia ich do kategorii pracowników umysłowych. W tej sprawie uchwalili oni odpowiednią rezolucję, a poza tym wnieśli memoriał do Izby Przemysłowo-Handlowej, stawiając szereg zarzutów rzeczoznawcom portowym oraz firmom kontrolnym. Zarzuty te bada obecnie specjalna Komisja Śledcza, która jednak do tego czasu nie ukończyła śledztwa. W ostatnim czasie niektórzy członkowie ZZZ z [Janem] Jabłczyńskim na czele (kranista w Urzędzie Morskim) wszczęli akcję przeciwko sekretarzowi Morawskiemu, zarzucając mu szereg wykroczeń związkowych. Ponieważ akcja ta przybrała dość poważne rozmiary, na dzień 26 maja br. zwołane zostało zebranie nadzwyczajne zarządów poszczególnych oddziałów. Zarządy, po rozpatrzeniu zarzutów stawianych Morawskiemu, stwierdziwszy ich bezp[ro]stawność, [po]wzięły uchwałę wykluczającą Jabłczyńskiego ze Związku oraz potępiającą jego postępowanie.

ZZT w okresie sprawozdawczym, poza zorganizowaniem obchodu pierwszomajowego, nie wykazał żywszej działalności. Związek traci w dalszym ciągu zwolenników [i] w ostatnim czasie 25 członków przeszło do ZZZ. Aresztowanie Guziałka, które nastąpiło z powodu jego wystąpienia wobec kapitana greckiego statku s/s „Dioni” oraz z powodu wystawienia greckim marynarzom, na rzecz których interweniował, legitymacji członkowskich z datą wcześniejszą oraz wbrew statutowi ZZT, wpłynęło deprymująco na ogół [jego] zwolenników [...]. Za swoje przestępstwa oskarżony został z art. 191 i 251 kk i obecnie znajduje się w areszcie śledczym. W związku z aresztowaniem Guziałka, w dniu 26 maja br. bawił w Gdyni sekretarz generalny ZZT [Stanisław] Rongenc, który, po zaznajomieniu się ze sprawą miał się wyrazić [słowami], że Guziałek, nawet w razie zwolnienia go z więzienia, zostałby usunięty z Gdyni przez Centralę, gdyż negatywne ustosunkowanie się władz do jego osoby, zmierzających, zdaniem Rongenca, celowo do zniszczenia Guziałka, odbija się ujemnie na działalności organizacji i paraliżuje jej pracę. Sprawy odłączenia miejscowego oddziału ZZT od Centrali Guziałek ponownie nie podnosił.

Poza urządzeniem obchodu pierwszomajowego, Centralny Związek [Zawodowy] Robotników Budowlanych zajęty był sprawą akcji strajkowej sekcji brukarzy. Akcja została zakończona względnym powodzeniem dla robotników.

Zawodowe Zjednoczenie Polskie odbyło jedno zebranie przy współudziale zaledwie 45 osób. Na zebraniu [Franciszek] Bartkowiak omawiał sprawę ustawy o robotnikach portowych oraz sprawę urlopów. W czasie swojej przemowy Bartkowiak w ostrej formie zaatakował działalność sekretarzy ZZT Guziałka i Jaworskiego. Zdaniem Bartkowiaka, wymienieni wyżej Guziałek i Jaworski, przyjmują od robotników upoważnienia do występowania przed Sądem Przemysłowym w sprawach nie rokujących wygranej i z tego powodu narażają robotników na koszty procesu, a poza tym ośmieszają ich wobec pracodawców. W końcu Bartkowiak zestawiał ilość wyroków korzystnych, uzyskanych na interwencję własną i na interwencję sekretarzy ZZT. Zestawienie to wykazało dużą ilość spraw przegranych przez ZZT.

Związki [Zawodowy] Kolejowców. W dniu 27 maja br. odbył się wszechpolski zjazd delegatów Bezpartyjnego Związku [Zawodowego] Maszynistów Kolejowych, na którym to zjeździe wzięło udział 79 delegatów oraz około 160 zaproszonych gości. Zjazd załatwił szereg spraw organizacyjnych oraz dokonał wyboru nowego zarządu Związku.

[IV.] BEZROBOCIE.

Ogólna liczba bezrobotnych pod koniec miesiąca maja br. wynosiła około 1 206 osób. Dane te nie są ścisłe, ponieważ Obwodowy Fundusz Pracy odmówił podania ściślejszych danych, zasłaniając się tajemnicą urzędową. Z funduszu zasiłkowego korzystało 100 robotników, z pomocy lokalnego Funduszu Pracy korzystało 850 osób a z kuchni opieki społecznej korzystały 23 osoby. Bezrobotni zachowują spokój.

[V.] STRAJKI.

Strajk brukarzy, trwający od dnia 24 kwietnia br., w dniu 14 maja br. został zakończony po kilku konferencjach, które się odbyły między pracodawcami a robotnikami przed Inspektorem Pracy. Brukarze uzyskali lepsze warunki płac, a ponadto zawarli umowę zbiorową z pracodawcami. W czasie trwania strajku, z wyjątkiem jednego wypadku, nie zakłócono spokoju. Jedynie w dniu 11 maja br. strajkujący rozpędzili grupę robotników, którzy stawili [się] do pracy, a których to robotników firma „Komdrobot” sprowadziła z innych miejscowości. Później robotnicy ci pracowali pod osłoną Policji [Państwowej].

[VI.] STAN BEZPIECZEŃSTWA.

Wykaz przestępczości	Liczba wypadków	
	maj	kwiecień
Inne przestępstwa polityczne	-	1
Opór władzy	-	10
Inne przestępstwa przeciwko władzy	13	-
Zakłócenie spokoju publicznego	13	56
Przemytnictwo	2	3
Włóczęgostwo i żebractwo	-	10
Falszerstwo dokumentów	-	6
Falszerstwo pieniędzy i papierów wartościowych	10	10
Morderstwo - zabójstwo zwyczajne	-	2
Rabunek - rozbój zwyczajny	[przygotowanie]	-
Uszkodzenie ciała	7	3
Przestępstwa przeciw moralności	3	-
Spędzenie płodu	2	-
Przestępstwa na tle seksualnym	-	1
Kradzież kolejowa z włamaniem	-	1
Kradzież kolejowa bez włamania	13	22
Innego rodzaju kradzieże z włamaniem	12	4
Innego rodzaju kradzieże bez włamania	113	97
Kradzież kieszonkowa	1	1
Kradzieże z pola i lasu	21	3
Oszustwo	11	16
Przywłaszczenie	4	14
Sprzeniewierzenie	14	1
Przekroczenie przepisów sanitarno-administracyjnych].	44	76
Przekroczenie przepisów handlowo].-administracyjnych].	41	78
Samobójstwa	5 [2 śmiertelne]	6 [4 usiłowanie]
Nieszczęśliwe wypadki	5 [2 śmiertelne]	11 [3 śmiertelne]
Wykroczenia meldunkowe	20	26
Opilstwo	118	111
Przypadkowe pożary	1	4
Nielegalne przekroczenie granicy	2	2
Różne	169	414
Dezercja	1	-
Razem:	638/10	976/17
Z tego nie wykryto:	55	57

Z ważniejszych [wydarzeń] wypada tu przytoczyć likwidację szajki włamywaczy Jarmaka i tow[arzyszy]. (złodziei włamywaczy), która planowała napad rabunkowy na Tymiana oraz wicedyrektora Izby Przemysłowo]. Handlowej [Józefa] Kawczyńskiego. Zatrzymanie szajki nastąpiło w chwili, kiedy zamierzali oni przekroczyć żywopłot, okalający domostwa Tymiana. Podczas rewizji kieszonkowej znaleziono [przy] nich automatyczny-nabity (nabój był wprowadzony do lufy) rewolwer, kilka sznurów z pętlami, maski na twarze zrobione z damskich pończoch, wytrychy, pilniki itp.

VII. SYTUACJA NADGRANICZNA.

W okresie sprawozdawczym za nielegalne przekroczenie granicy zatrzymano dwie osoby oraz cofnięto na teren Gdańska sześć osób, które nie posiadały odpowiednich do[kume]ntów.